

Handläggare
Tove Heder
Telefon: 08-50814367**Till**
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd
2024-04-18

Remiss av motion om avhopparverksamhet för kvinnor i gängkriminalitet

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2024/165

Förvaltningens förslag till beslut

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

En remiss om en motion skriven av centerpartiet gällande avhopparverksamhet för kvinnor har inkommit till förvaltningen från kommunstyrelsen. I motionen framhålls att den organiserade brottsligheten är ett av Sveriges allvarligaste samhällsproblem och att det blivit allt vanligare att tjejer/kvinnor dras in i gängkriminalitet. Motionären föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

- Att inrätta en avhopparverksamhet med samlad specialkompetens för kvinnor som önskar att lämna gängkriminalitet
- Att säkerställa att den information som ges ut gällande stadens avhopparverksamhet även riktas till tjejer/kvinnor

Förvaltningen instämmer i att den organiserade brottsligheten är ett allvarligt samhällsproblem samt att den som vill lämna en kriminell livsstil ska beredas vägar ut ur kriminaliteten som är anpassade till olika behov, hotbilder och typer av utsatthet. Vidare instämmer förvaltningen med förslaget om att information om stadens avhopparverksamhet även behöver riktas till tjejer/kvinnor.

Förvaltningen vill poängtera att insatser alltid behöver individanpassas oavsett könstillhörighet utifrån varje enskild persons individuella behov. Förvaltningens sammantagna bedömning är att förvaltningens lokala avhoppningsverksamhet utifrån nuvarande arbetssätt med individuella bedömningar tillgodoser behoven oavsett könstillhörighet.

Bakgrund

En remiss från kommunstyrelsen inkom till stadsdelsförvaltningen den 27 februari 2024 med en önskan om att nämnden yttrar sig kring en motion om avhopparverksamhet för kvinnor i gängkriminalitet.

Motionen är skriven av Kristin Jacobsson (C). Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret, Socialnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd och ROKS.

Yttrandet ska ha inkommit till kommunstyrelsen senast den 30 april 2024.

Ärendet

I motionen framhålls att den organiserade brottsligheten är ett av Sveriges allvarligaste samhällsproblem och att det blivit allt vanligare att tjejer/kvinnor dras in i gängkriminalitet. Vidare beskrivs hur kvinnors roll i gängen skiljer sig från männens. Bland annat beskrivs hur deras bostäder används som förråd för pengar, narkotika, vapen, etcetera, att de används som handelsvaror för att reglera skulder eller som lockbete för att lura måltavlor till en viss plats.

Skribenten framhåller att det ofta är kärleksrelationer som initialt leder kvinnor in i gängmiljöer och att hotbilden för den som väljer att lämna en kriminell man, och därmed även ett liv med insyn i gängen, oftast är komplex och svår. Om det finns barn med i bilden blir situationen än mer problematisk. Vidare beskrivs att studier visar att kvinnors inblandning i organiserad brottslighet ofta förbises av viktiga samhällsaktörer såsom polis, sjukvård och socialtjänst och att det är en balansgång att bemöta dessa kvinnor som både förövare och offer samtidigt.

Skribenten menar att det är av vikt att utforma ett avhopparprogram som beaktar både våld i nära relation, det kriminella tankemönstret och hotbilden.

Mot bakgrund av detta föreslår motionären att kommunfullmäktige beslutar att:

- inrätta en avhopparverksamhet med samlad specialkompetens för kvinnor som önskar att lämna gängkriminalitet
- säkerställa att den information som ges ut gällande stadens avhopparverksamhet även riktas till tjejer/kvinnor

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningarna Social omsorg barn och unga samt Social omsorg vuxen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen instämmer i motionens utgångspunkt, att den organiserade brottsligheten är ett allvarligt samhällsproblem. Förvaltningen håller även med om att den som vill lämna en kriminell livsstil ska få stöd av samhället ut ur kriminaliteten och att stödet behöver vara anpassad till olika behov, hotbilder och typer av utsatthet.

I stadens budget framgår att stadsdelsnämnderna i samverkan med bland annat socialnämnden och polisen ska förebygga kriminalitet, identifiera och stödja personer i riskzon för kriminalitet samt verka för att fler personer lämnar kriminalitet, både barn och unga och vuxna.

I nuläget sker det arbetet på flera nivåer inom staden. Stadens centrala avhoppverksamhet vid socialförvaltningen riktar sig till de personer som vill lämna organiserad brottslighet och som har en av Polismyndighetens brottsoffer- och personsäkerhetsverksamhet (BOPS) bekräftad hög hotbild samt bedöms vara i behov av samhällets stöd och skydd.

På lokal nivå finns avhoppverksamhet för de avhoppare som polisen bedömt har en lägre hotbild, och där stöd- och skyddsbehov kan tillgodoses av ansvarig stadsdelsförvaltning och lokalpolisområde.

Inom Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning sker arbetet med avhoppare inom sociala insatsgrupper (SIG). Förvaltningen har två SIG verksamheter, en som riktar sig till barn och unga och en som riktar sig till vuxna. Gemensamt för de sociala insatsgrupperna är att de erbjuder individuellt stöd som utformas utifrån den enskilda individens specifika behov. Genom samverkan med olika samhällsinstanser, såsom polis, kriminalvård, skola, med flera, stöttar SIG personen till att hitta nya vägar och bryta nuvarande kriminella mönster. Förvaltningen vill framhålla att det inte finns en insats som fungerar för alla som vill hoppa av en kriminell livsstil utan insatser behöver alltid individanpassas oavsett könstillhörighet utifrån varje enskild persons individuella behov.

Förvaltningen har det senaste året noterat en ökning av tjejer och kvinnor i kriminella miljöer. Förvaltningen kommer oftare i kontakt med mödrar som lever tillsammans med en nätverkskriminell partner och har uppmärksammat att tjejer oftare syns i kriminella

miljöer och oftare misstänks för brott. Huruvida det är en faktisk ökning eller om det handlar om att myndigheter blivit bättre på att uppmärksamma tjejer och kvinnor är svårt att säga i nuläget.

Inom förvaltningens verksamhet för vuxna personer som vill hoppa av en kriminell livsstil har antalet kvinnor som sökt stöd ökat något sedan föregående år.

Värt att notera är dock att både tjejer och kvinnor fortfarande utgör en mycket liten andel av dem som söker stöd för att hoppa av nätverkskriminalitet.

Insatser som beviljas den som vill lämna en kriminell livsstil föregås alltid av en utredning och efterföljande bedömning kring den enskildes individuella behov. I motionen framförs att det finns behov av ett avhoppprogram som beaktar våld i nära relation, det kriminella tankemönstret och hotbilden samtidigt. Förvaltningen har inte ännu sett ett sådant behov. Enligt förvaltningen tillgodoses den enskildes behov med nuvarande arbetssätt genom att socialtjänsten erbjuder multimodala insatser. En avhoppare som exempelvis utsatts för våld i nära relation och har missbruksproblematik erbjuds samtidigt och samordnade insatser utifrån kriminaliteten, från relationsvårdsteam utifrån våldsutsattheten och missbruksbehandling från vuxenheten. Utifrån hotbildsnivå erbjuds avhopparen skyddat boende, jourlägenhet, lägenhet med stöd eller öppenvårdsinsatser i hemmiljön. Utifrån avhopparens individuella behov kompletteras sedan skyddet med ytterligare lämpliga stödinsatser. Finns det barn i hushållet kan stödet kompletteras med exempelvis med föräldraskapsstöd.

Förvaltningen ser därför i nuläget inget behov av att inrätta en avhoppverksamhet med specialistkompetens för kvinnor. Däremot kan förvaltningen, om utvecklingen av ett ökat antal kvinnor som söker stöd fortsätter, se ett behov av fler upphandlade utförarverksamheter som riktar sig till målgruppen inom staden.

I motionen beskrivs att uppgifter om kvinnors inblandning i den organiserade brottsligheten förbises av polis, socialtjänst, sjukvård och andra viktiga samhällsaktörer. I Polismyndighetens rapport *"Kvinnors inverkan och delaktighet i det grova våldet i kriminella miljöer"* (2022) framgår att polisen och andra samhällsaktörer på många sätt utgått från en uppfattning om kvinnor främst som offer vilket medfört att kvinnors agerande i kriminella miljöer inte belysts och tydliggjorts. Rapportens sammantagna bedömning är att kvinnors delaktighet i det grova våldet i kriminella miljöer är mer utbredd än vad som tidigare antagits. Vidare framförs ökade kunskaper kring kvinnors delaktighet och drivkrafter inom de

kriminella miljöerna förbättrar möjligheterna att minska det grova våldet och agera mot den kriminella ekonomin.

Förvaltningen delar polisens bild av att det kan finnas en sådan tendens i samhället, där tjejer/kvinnors aktiva inblandning i den organiserade brottsligheten förringas och att de i högre grad ses som offer. Förvaltningen anser att kunskapsspridning hos samtliga myndigheter som kommer i kontakt med målgruppen är viktig för att deras behov ska identifieras i ett tidigt skede så att de vid behov kan få stöd att hoppa av en kriminell livsstil.

Förvaltningen håller med förslaget i motionen om att information om stadens avhopparverksamhet även behöver riktas till tjejer/kvinnor. Stockholms stad har tagit fram en stadsövergripande rutin för att etablera en första kontakt med staden inom 24 timmar för personer som vill lämna en kriminell livsstil. I implementeringsarbetet med rutinen understryks att tjejer/kvinnor liksom killar/män kan ha en kriminell livsstil.

Jämställdhetsanalys

Kön är vid sidan av ålder den faktor som har starkast koppling till våld och kriminalitet. Det är betydligt fler killar/män än tjejer/kvinnor som misstänks för brott, men de som drabbas av brott är både killar/män och tjejer/kvinnor. I Brottsförebyggande rådets rapport *"Barn och unga i kriminella nätverk. En studie av inträde, brott, villkor och utträde"* (2023) konstateras att de flesta brottsmisstankar gäller killar/män. Tjejer/kvinnor utgör fyra procent av cylinderpopulationen¹, men de står endast för omkring en och en halv procent av misstankarna totalt. Vidare konstaterar Brå att det är ovanligt att tjejer/kvinnor ingår i kriminella nätverk. Tjejer och kvinnor utnyttjas främst för specifika sysslor, som transport och förvaring av narkotika och vapen.

Både tjejer och killar och kvinnor och män måste emellertid förhålla sig till samhällets normer för män, maskulinitet och våld, varför det är viktigt att använda sig av våldspreventiva metoder med ett jämställdhetsperspektiv.

I stadens program för jämställdhet framgår vikten av att stadens verksamheter utformas så att de möter tjejer och killars, kvinnor och mäns behov på likvärdiga villkor. Det är därför av vikt att förvaltningen fortsätter erbjuda individuellt stöd som utformas

¹ Cylindermodellen består av en population med drygt 13 000 unika individer som inrapporterats av lokalpolisområdena till polisens nationella operativa avdelnings (Noas) underrättelseenhet. Kartläggningen av individer inleddes 2019 och genomförs årligen.

utifrån den enskilda individens specifika behov, oavsett könstillhörighet.

Barnrättsperspektiv

Aktuell kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn. Tjejer uppmärksammas i högre utsträckning än tidigare i kriminalitet. I barnkonventionen artikel 3 framgår att barnets bästa ska komma i första rummet i alla beslut som rör barn. Förvaltningen ser därmed att det är av stor vikt att insatser till tjejer som till killar utgår från vad som är bäst för barnet, att deras specifika behov tas på allvar, och ges jämbördigt mycket stöd.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Veronica Starck
Avdelningschef
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Bilagor

Remiss av motion om avhopparverksamhet för kvinnor i gängkriminalitet

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp, Stadsdelsdirektör	2024-04-09
Veronica Starck, Avdelningschef	2024-04-05